Prof. A. Pöpi'le
Ärakirjutas
24. V 39. M. Kadari.

DIPLOMITÖÖ.

E. V.
[illegible] ÜLIKOOLI
ÕIGUSTEADUSKOND
24 mart 1939
№ 499
TARTU

Õigustead.üliõpilane
Arnold M o r i n
matr.nr.10669.

Arvustab professor Tõnis
Pöpi'le
25/V 39

~~1A~~ ~~750~~ f.

M A K S U J Õ U E T U S J A K O N K U R S I -
M E N E T L U S K E H T I V A S Õ I G U S E S .

T A R T U
- 1939 -

14.VI.39

1947 Lõpetanud 2/VII 39 Õigusteaduskonna

S I S U K O R D .

Lk-d.

Ü l d s õ n a 1

I o s a .

§ 1. Maksujõuetus ja konkurss 2

a) mõiste ja tunnused 2

b) areng 7

c) maksujõuetuse ja konkurssmenetluse normatiivseid aluseid 1o

d) maksujõuetuse liigid 12

§ 2. Isikud, keda saab tunnustada maksujõuetuks 15

a) eestkostealuste ja hoolealuste maksujõetus 15

b) abielunaiste maksujõuetus 18

c) surnud isiku maksujõuetus 19

d) välismaalaste maksujõetus 2o

e) juriidiliste isikute maksujõuetus 21

II o s a .

Konkurssmenetlus.

§ 2. Konkursi algatamine 22

a) kohtualluvus 22
b) eeldused 24
c) erikord 27

§ 3. Konkursi avamine 29

§ 4. Maksujõuetuks tunnustamise määrus 32

§ 5. Maksujõuetuks tunnust.tagajärjed 35

§ 6. Konkursimass 42

§ 7. Konkursimenetluse organid 53

a) kohus 53

b) vannutatud hooldaja 54

c) kreeditoride üldkoosolek .. 55

d) konkurssvalitsus 59

§ 8. Kreeditoride rahuldamine 62

§ 9. Välismaine konkurss 66

---ooOoo---

KASUTATUD KIRJANDUS.

1. Prof. A.Piip - Kaubandusõigus. Tartu 1933.
2. Prof.J.M.Tjutrjumov - Konkursnoe pravo. Kaunas 1931.
3. Prof.G.F.Šeršenevitš - Konkursnoe pravo. Kasanj 1898.
4. Lothar Seuffert - Deutsches Konkursprozessrecht. Leipzig 1899.
5. Prof.Endemann - Das Deutsche Konkursverfahren. 1899.
6. V.Nõges - Kreeditoride nõuete rahuldamine meil eri-ning üldkonkursis. Tallinn 1931.
7. Dobrovolskij - Ustav sudoproisvodstva torgovago. Peterburg 1905.
8. Tsiviilkohtupidamisseadus.
9. Kaubandusliku Kohtupidamisseadus.
10. Balti Eraseadus.
11. Kaubandusõigus.
12. Riigi Teatajad.
13. Vene Tsiviilseadus.
14. Vene Senati otsusi.
15. Kriminaalseadustik.

--ooOoo--

MAKSUJÕUETUS JA KONKURSIMENETLUS

KEHTIVAS ÕIGUSES.

Üldsõna.

Kaasaegne majanduselu on väga komplitseeritud. Iga majand, käitis ja ettevõte on üksteisega seondatud lugematute niitide kaudu, ühe käitise või ettevõtte edukusest oleneb ka teise edu. Kui üks ettevõte satub raskustesse, võib see avaldada mõju ka teisele. Kaasaegset ettevõtet võivad viia maksuraskustesse väga mitmesugused faktorid. Mõnikord suudab ettevõte või majand üle saada raskustest, teinekord lõpeb see aga ettevõtte likvideerimisega. Likvidatsioon võib olla vabatahtlik ja sunniline. Esimene toimub ettevõtte omaniku suvangul, kuhu avalik võim end vahele ei sõga. Teinekord tuleb ettevõte likvideerida vastu omaniku soovi avaliku võimu survel.

Kuna ettevõtte või majandiga on seondatud paljude huvid, seepärast sooritatakse sundlikvidatsioon tavaliselt avaliku võimu osavõtul. Avalik võim püüab kreditoridele kaasa aidata, et kogu võlglase vara saaks kokku kogutud, realiseeritud ning laekunud summad õiglaselt jagatud. Selleks on kujundatud välja eriline kord konkursimenetluse näol, mida tuntakse igal tsiviliseeritud maal.

I osa.

MAKSUJÕUETUS JA KONKURSS.

§ 1. a. Mõiste ja tunnused.

Maksujõuetuse all mõtleme isiku varalist seisundit, kus varast ei jatku kõikide võlgade katteks. See kutsub esile konkursimenetluse. Mitte igakord ei tekki maksujõuetuse puhul konkurss, vaid üksnes siis, kui avalik võim vahele astub ning isiku maksujõuetuks tunnustab. Teinekord võib konkurss tekkida ka siis, kui võlglase passiva ei ületagi aktivat, nagu krediitasutiste, raudteeseltsingute jt. juures.

Konkursi all mõtleme erilist menetluskorda, mis rakendatakse siis, kui isik (nii füüsiline kui ka juriidiline) on jäänud maksujõuetuks ega suuda omi kohustusi korraldada.

Šeršenevits mõtleb konkursi all normide kogumit, mis reguleerib kreeditoride kollisiooni võlglase varale, millest ei jatku kreeditoride rahuldamiseks [1].

Lothar Seuffert mõistab konkursi all menetlust, mille sihiks on maksujõuetu võlglaste võrdne rahuldamine võlglase varast, mida ei jatku kõigi võlgade katteks. Siin kahju jagatakse mitme kreeditori vahel, millel on sotsiaalpoliitiline tähendus [2]. Konkursimenetluse loeb ta täitemenetluseks, kuna ta ülesandeks on vaid vara üleskirjutamine, valitsemine, müük, rahajagamine jms. [3]

Prof.Piip mõistab maksujõuetuse all ettevõtte

---

1. Šeršenevits - Konkursnoe pravo - Kazanj 1898,lk.1.
2. Lothar Seuffert - Deutsches Konkursprozessrecht, Leipzig 1899, lk.1,2.
3. Võrdle Seuffert - Zur Geschichte und Dogmatik des deutschen Konkursrechts, lk.75.

sundlikvidatsiooni, kui selle edaspidine teotsemine muutub võimatuks või ebakasulikuks[4]. Konkurssmenetluse ülesandeks on jaotada võlglase vara kreeditoride vahel.

Prof.Tjutrjumov leiab, et konkurssõigus on päämiselt formaalõigus. Materjaalõiguslikke norme leidub siin vähe. Konkurssõiguse normid käsitlevad peaasjalikult menetlust, kuis võlglast maksujõuetuks tunnustada ja vara jagada. Konkursimenetlus on isepärane menetlus. Temas ei esine võistlusprotsessi loomujooni, mis on omane tsiviilprotsessile.

Maksujõuetuse all mõtleb prof.Tjutrjumov isiku varalist seisundit, kus ta ei suuda õiendada omi kohustusi, mispärast avalik võim segab end vahele[5]. Ta teeb vahet maksujõuetuse ja võime vahel mitte maksta. Maksujõuetuse korral isikul puudub vara kohustuste õiendamiseks. Teisel juhul võib isiku aktiva ületada passiva, kuid tekkinud olukorra tõttu ta pole suuteline kohustusi õiendama.

---

4. Prof.Piip - Kaubandusõigus, Tartu 1933,lk.72, ja Loengud Konkurssõigusest,lk.5.
5. Prof.Tjutrjumov - Konkursnoe pravo, Kaunas 1931, lk.23.

Ühed seadusandlused tunnevad maksujõuetust üksnes kaupmeeste suhtes. Nende riikide hulka kuuluvad: Prantsusmaa, Belgia, Itaalia, Hispaania,Portugal, Kreeka, Türgi jne. Maksujõuetus ilmneb lihtsalt mittemaksmises ega laiu teistele.

Saksa, Austria, Ungari, Holland, Šveits,Norra ja Rootsi seadusandlused laiendavad maksujõuetust ka mittekaupmeestele[6]. Anglo-Ameerika riigid laiendavad maksujõuetust ka mittekaupmeestele. Meie kehtiv seadusandlus kuulub viimaste liiki. Maksujõuetuks saab tunnustada nii kaupmehi kui ka teisi, samuti füüsilisi kui ka juriidilisi isikuid.

Mõned seadusandlused lubavad isikut maksujõuetuks tunnustada üksnes siis, kui on mitu kreeditori. Austria (Austria Konkursiseadus § 66) ja Ungari (Ungari Konkursssead.§ 87) otse mainivad, et konkurssi ei saa avada, kui tegemist on ühe kreeditoriga. Prantsuse õigus aga sellevastu lubab konkurssi avada ka ühe kreeditori olelusel.

Kehtiv seadus selles küsimuses otseseid sät-

---

6. Prof.Endemann - Das deutsche Konkursverfahren, 1899a., lk.18.

teid ei sisalda. Mõned õpetlased asuvadki seisukohale, et ühe kreeditori puhul ei võiks konkurssi avada. Nii väidab prof.Šeršenevitš, et konkursi avamine ühe kreeditori puhul oleks mõttetu, kuna konkursi sihiks on vaid võlglase vara õiglane jaotamine kreeditoride vahel[7].

Seda seisukohta ei saa siiski pooldada. Konkursi ülesandeks pole üksinda võlglase vara jaotamine, vaid konkursi avamine kaasutab endaga rida õiguslikke effekte, mis on vajalikud kreeditoride huves ning millel on suur sotsiaalpolitiline tähendus. Näiteks avaneb võimalus konkursi avamisega teatuid toiminguid tunnustada tühiseks jne. Muidu poleks see mõeldav. Seepärast tuleks lubada isikut maksujõuetuks tunnustada ning konkurssi avada ka siis, kui tegemist on ühe kreeditoriga.

Maksujõuetus kehtivas õiguses võib ilmneda nii maksujõuetuses (Zahlungsunfähigkeit) kui ka mittemaksmises (Zahlungseinstellung). Neid mõisteid tunneb ka saksa õigus.

---

7. Šeršenevitš - Kurs torgovago prava. 1903, lk.113.

b. Areng.

Konkurssi sarnasena, nagu ta esineb kaasaegses õiguses, ei tundnud antiikaeg. Küll esines ka antiikaja rahvaste man instituute, mis asendasid meieaegset konkurssi. Juba XII tahvli seadustes leidus mõnesuguseid sätteid võlatajate ja võlglaste suhtes, kui võlglased ei suutnud omi kohustusi täita. Tolleaegsed õigusnormid tegid võlglase vastutavaks kohustuste eest mitte varaga, vaid riik ise vastutas võlgade eest. Kui võlglane ei suutnud omi kohustusi õigeaegselt tasuda, võisid kreeditorid ta müüa orjaks või raiuda tükkideks (partes secare) ning tükid omavahel ära jagada.

Lex Poetelia a.326 keelas ära isikulise vastutuse ning asendas selle varalise vastutusega. Nüüd tekkis tarvidus erilise menetluse järgi, mille alusel kreeditore rahuldada, kui võlglane ise ei suuda omi kohustusi täita. Nii arenes välja kord, kui võlglane põgenes või ei

maksnud tähtajaks, võisid kreeditorid paluda, et praetor asetaks nad deebitori varavaldusse (missio in possessionem). Kreeditorid valisid 30 päeva vältel omakeskelt magister bonorumi, kes selgitas vara seisundi. Vara müüdi ära tervelt bonorum emptorile. Hiljem tekkis konkursimenetluses teine kord, mis on aluseks praegusaegsetelegi konkursiseadustele.

Roomas arenes välja ka actio Pauliana, mida said kreeditorid esitada varavalduri vastu, kui võlglane oli oma vara võõrandanud in fraudem creditorum. Meil asendab actio Paulianat 3. juuli 1916.a. seadus.

Keskajal hakkas majandus ja kaubandus arenema Itaalias. Seepärast hakkab siin arenema ka konkursiõigus. Sääl rakendati konkursimenetlust ainult kaupmeeste ja pankurite kohta. Mõnes linnas olid konkursi jaoks eriasutised: Veneetsias - sopraconsuli, Genuas - magistrato dei ritti jne. Üldiselt toimus konkurss kaupmeeste

jaoks loodud kohtuis. Maksujõuetuks tunnustamine võis toimuda kas maksujõuetu enese, kreeditoride või ka kohtu initsiatiivil. Esimesel juhul ei arestitud üldse maksujõuetut või arestiti ta enda kodus.

Keskaegne konkursiõigus tundis ka sobingut, millega lõpetati konkurss. Igas linnas oli tähtaeg sobinguks isesugune.

Prantsuse õigus võttis üle Itaaliast konkursikorra. Alul võeti see üle Lõuna-Prantsusmaal, kus olid suured laadad (messid). Hiljem siirdus konkursikord ka põhjapoole.

Prantsusmaal oli alul maksujõuetusel kriminaalne loomujoon. Temaga püüti vaid vältida maksujõetust. 10.okt.1536.a. ilmus esimene seadus maksujõuetuse ja konkursi kohta. Maksujõuetu kutsuti kohtu ette, asetati vastamisi tunnistajatega ning kuulati üle. Hilisemad seadused ei taotle enam karistust, vaid võlglase vara jaotamist. 1673.a. ilmunud Ordonances esineb küll norme konkursi kohta, kuid need pole kuigi

täielikud. 1808.a. ilmus Code de commerce,kus käsitatakse konkurssi põhjalikult. 1838.a. ilmus lõplik seadus konkursi kohta. Üldse on prantsuse õigus aluseks olnud paljudele maadele konkurssõiguse kujundamisel. Ka meie kehtiv õigus on sellest mõjustatud. Kaasaegne konkurss ei taotle mitte karistamist, vaid päämiselt võlglase vara jagamist kreeditoride vahel.

c. Maksujõuetuse ja konkursimenetluse normatiivseid aluseid.

Normistik, mis sätib maksujõuetust ja konkursimenetelust, on laiali pillatud mitmes seadustikus. Osa norme leidub Tsiviilkohtupidamise seaduses, osa Kaubanduskohtupidamise seadustikus, osa Vene Tsiviilseaduses ja mujal. Seepärast on vaja norme astendada nende kehtejõu järgi.

Konkursimenetluse sättimiseks tuleb rakendada Kaubanduskohtupidamise seaduse III jagu "kaubandusliku maksujõuetusasjade menetlusest" § 384-549 (1903.a.anne. Vene Seaduste Kogu XI köite

II osa). Seda täiendavad ja muudavad Tsiviilkohtupidamisseaduse § 1400 art.1. märkuse III lisas, kus mainitakse kohtupidamisest maksujõuetusasjade kohta ja peangust § 1-67 (1914.a. väljaanne Vene Sead.Kogu XVI k.I osa).

Mõlemaid mainituid allikaid täiendavad sätted, mis leiduvad TKS § 1899 lisas [8]. Varemalt ei kehtinud TKS § 1899 lisas toodud „Ajutised reeglid maksujõuetusasjade kohta Balti kubermangudes" Petseris ja Narvatagustel maadel, sest seal kehtisid Vene üleriiklikud seadused. Nüüd aga kehtib Tsiviilkohtupidamisseadus ühtlaselt ka Petseri ja Narvatagustel maadel. Seepärast tuleks sealsete maksujõuetusasjade sättimiseks rakendada ka mainitud norme.

Pääle eeltoodud normide tulevad käsitamisele Vene Tsiviilseaduse § 1529 märkuse lisa,kuhu on paigutatud 3.juuli 1916.a. seadus, mis annab võimaluse toiminguid tühistada, mis sõlmitud in fraudem creditorum.

8. Prof.Piip - Kaubandusõigus. Tartu 1933, lk.72.

Kaudse allikana esineb Balti Eraõigus, Kriminaalseadus, Krediitasutuste seadus jne., kust maksujõuetusasjade sättimiseks tuleb kasutada üksikuid norme.

d. Maksujõuetuse liigid.

Keskajal rakendati konkursimenetlust vaid kaubanduslikkude suhete kohta. Üldtsiviil käibes seda ei tuntud. Mõned seadusandlused asuvad praegugi sellel vaatekohal. Prantsuse, Itaalia ja Belgia õiguskord tunneb konkursimenetlust üksnes kaubanduslikul alal. Kuid kaasaegne majanduselu on niivõrd ulatuslik, et ka üldtsiviil käibingus võib esineda olukordi, kus isik ei suuda omi kohustusi täita vahendite puudusel. Seepärast peaks lubatama maksujõuetust ja konkurssi ka mujal. Mitte üksnes kaubanduslikud suhted ei riiva paljude huve, vaid see võib esineda ka üldtsiviil käibingus.

Hispaania, Ungari, Austria jt. seadusandlused tunnevad maksujõuetust ja konkurssi ka väljaspool

kaubanduslikku käivet. Sääl esineb eriline konkursikord üldtsiviil maksujõuetuse puhul.

Kolmanda grupi moodustavad Inglismaa, Saksamaa ja Holland, kus kaubanduslise ja mittekaubanduslise maksujõuetuse korral esineb ühine konkursikord[9].

Kehtiv õiguskord kuulub viimasesse liiki. Meil tuntakse nii kaubanduslist kui ka mittekaubanduslist maksujõuetust. Konkursimenetlus nende juures on üldjoontes sarnane pääle mõne üksiku erandi.

Kaubandusliku maksujõuetuse karakteerseks loomujooneks on maksesuutetus (platežnaja nesposobnost), mis ilmneb selles, et isik pole suuteline omi kohustusi õiendama. Pole sugugi oluline, et vara passiva ületab aktiva. Edasi peavad võlad olema tekkinud kaubanduslikust tegevusest. See pole oluline, kas maksujõuetu konkursi avamisel teotseski enam kaupmehena või ei. On küllalt,kui võlad on tekkinud kaubanduslikust tegevusest.

9. Endemann - op.cit., lk.18.

Mittekaubandusliku maksujõuetuse (neoplatnost) puhul peab passiva ületama aktiva. Enne kui isikut tunnustada maksujõuetuks mittekaubanduslikul alal, peab välja selgitama, kas vara passiva ületab aktiva. Muidu ei või maksujõuetuks tunnustada ega konkurssi avada.

Tagajärgede järgi jaguneb maksujõuetus kolmeks: 1) õnnetujuhuliseks, 2) ettevaatamatuks ja 3) kuritahtlikuks. Esimesel juhul on maksujõuetus saabunud sääraste asiolude toimel, mis pole sõltuvad isiku tahtest. Siia hulka kuuluvad loodusõnnetused, juhused, deebitoride maksujõuetus jms.[10]

Ettevaatamatuks loetakse maksujõuetus siis, kui maksuraskused saabusid võlglase süül ilma et ta oleks seda tahtnud või võltsimisi toiminud.[11]

Võlts maksujõuetus ehk kuritahtlik pankrot esineb siis, kui see on saabunud võlglase soovil või võlglane on sooritanud võltsimisi (KKS § 390).

---

10. Võrdle Kauband.Kohtup.Sead.§ 387.
11. KKS § 389.

Siin peab esinema kuritegelik tahe võlglase poolt (animus iniurandi). Lihtsast ettevaatamatusest ei piisa, et lugeda maksujõuetust kuritahtlikuks. Võltsimine peab olema selline, et selle sihiks oli äritegevuse varjamine, mis kahjustas kreeditore. Kui võltsimine pole sooritatud in fraudem creditorum, ei saa olla see põhjuseks, et lugeda maksujõuetust kuritahtlikuks[12].

§ 2. Isikud, keda saab tunnustada maksujõuetuks.

a. Eestkoste ja hoole-all olevate isikute maksujõuetus.

Konkursimenetluse sihiks on maksujõuetuks jäänud õigussubjekti vara väljaselgitamine ning selle ärajagamine õiglaselt kreeditoride vahel. Sellest lähtuvalt peaks olema lubatud maksujõuetuks tunnustada igat õigussubjekti, nii füüsilist kui ka juriidilist isikut, kelle juures ilmneb maksujõuetus.

Kuid maksujõuetus ei kaasuta endaga mitte

12. Dobrovolskij - Ustav sudoproizvodstva torgovago. Peterburg 1905, lk.136.

üksnes materjaalseid effekte, vaid sellega on sageli seondatud ka rida isiklikke järelmeid, Seepärast ühiskondliku käibingu seisukohalt pole soovitav igat isikut tunnustada maksujõuetuks ning rakendada tema suhtes kõiki neid õiguslikke järelmeid, mis konkursiga on seondatud. Prof.Šeršenevitš leiab,et konkurss on vaid varaliste suhete kompleks. Seepärast peaks olema võimalik tunnustada maksujõuetuks igat õigussubjekti[13]. Ka vene senat kinnitas seda seisukohta, väites,et seaduses pole mingisuguseid erandeid hoole-ja eestkostealuste maksujõuetuse suhtes[14]. Seepärast tuleb siin rakendada üldist korda. Prof.Tjutrjumovi arvamuse järgi peaks samuti lubatav olema nii alaealiste kui ka eestkoste ja hoolduseall olevate isikute maksujõuetuks tunnustamine üldise korra järgi[15].

On ju tõsi, et konkursiõiguses puuduvad erinormid allealiste, hooldus-ja eestkoste all olevate

13. Šeršenevitš - Kurs torgovago prava IV anne, lk.212.
14. Senati ts.dep.otsus nr.156.1877.a.
15. Prof.Tjutrjumov, op.cit., lk.41.

isikute suhtes. Kuid üldist korda rakendades jääks rida küsimusi, mida pole soovitav lahendada üldises korras.

Teatavasti teeb seadus vahet: õnnetujuhuslise, ettevaatamata ja kuritahtliku maksujõuetuse vahel. Kui isik on eestkoste või hoole all, siis saab ettevaatamatus või kuritahtlikkus üksnes saabuda eestkostjate ja hooldajate poolt.

Siin tekib küsimus, kellele kanduvad need isiklikud järeldused, mida kaasutavad endaga kuritahtlik ja ettevaatamata maksujõuetus. Vahistamise ning karistamise küsimus raskusi ei peaks tekitama. Need peaksid kanduma alati eestkostjatele ja hooldajatele. On ju need õiguslikud effektid süüdlusest, mis kriminaalseaduse sisu seisukohalt kanduvad sellele, kes süüteo korda saatis.

Kuid mainitud maksujõuetused kaasutavad pääle vahistamise veel rea teisi järelmeid, näiteks äritsemiskeelu. Kas eestkostlane või hoolealune, kes tunnustatud maksujõuetuks, võib kreeditoride

nõusolekuta uut äri avada? Seadus ei tee siingi mingeid erandeid. Tuleks siiski asuda seisukohale, et hoolealuseid ja eestkostealuseid võib küll tunnustada maksujõuetuks, kuid nende kohta ei või rakendada isiklikke järelmeid, mis kaasub kuritahtliku ja ettevaatamata maksujõuetusega. Seda seisukohta on kinnitanud ka vene senat otsusega nr.156-1877.a.

b. Abielunaiste maksujõuetus.

Kehtiva õiguskorra järgi on võimalik tunnustada abielunaisi maksujõuetuks, kui nad peavad iseseisvalt äri mehe nõusolekul. Siin tulevad rakendamisele nii varalised kui ka isiklised järelmid, mida kaasutab maksujõuetus. Samal seisukohal asuvad ka Saksa ja Inglise seadusandlused. Mõlemad lubavad abielunaisi tunnustada kaubanduslikul alal maksujõuetuks, kui nad peavad iseseisvalt ettevõtet.

c. Surnud isiku maksujõuetus.

Kui surnud isiku varalises seisundis ilmneb olukord, et lõpetatakse võlgade õiendamine, võidakse esineda taotlusega, et tunnustada maksujõuetuks surnud isikut. Kehtiv seadusandlus ei tee mingeid erandeid surnud isikute maksujõuetuks tunnustamise suhtes[16]. Siin tuleb toimida üldalustel. Mõned seadusandlused teevad erandeid. Nii lubab prantsuse õigus tunnustada surnud isikut maksujõuetuks vaid siis, kui kadunu eluajal lõpetati võlgade tasumine[17]. Maksujõuetuse taotlusega võidakse esineda 1 aasta kestel.

Et tunnustada surnud isikut maksujõuetuks, peab pärandist selguma, et sellest ei jatku võlgade katteks. Kuigi seadus loeb maksujõuetuse aendiks lihtsalt seda fakti, kui pärijad ei võta pärandit vastu, loobuvad sellest jne. Ometi pole sellest küllalt, et maksujõuetuks tunnustada. Kohus enne konkursi avamist peab veenduma, et makse-

16. Tjutrjumov - op.cit., lk.42.
17. Code de Commerce, § 437.

te lõpetamine võis toimuda sellest, et pärandist ei jatku võlglaste rahuldamiseks[18].

Kui pärijad on palunud endid kinnitada pärimisõigustesse, siis tuleb maksujõuetuks tunnustada mitte enam surnud isik, vaid pärijad.

Niikaua, kui vältab konkursimenetlus, ei saa pärijad paluda end kinnitada pärimisõigustesse, sest pole selge, kas konkursist üldse jääb midagi järele, mida pärida, või ei (senati otsus nr.52-1877.a.).

d. Välismaalaste maksujõuetus.

Kehtiva õiguskorra järgi võivad välismaalased pidada Eestis ettevõtteid nii kaubanduse kui ka tööonduse alal. Ainult välismaa juriidiliste isikute teotsemine on meil piiratud. Viimased ei saa muidu teotseda kui vaid majandusministri eriloal[19]. Tsiviilkohtupidamisseaduse § 224 lubab otsusi täita ka välismaalaste vastu. Seega on võimalus nende kohta avada ka konkurssi, kuna see on vaid täite-

18. Võrdle Tjutrjumov, op.cit., lk.43.
19. Prof.Piip, op.cit., lk.48. RT 88/89-1921.a.

menetlus[20]. Seda seisukohta pooldavad enamjagu seadusandlusi. On ju paratamatu rakendada konkursimenetlust ka välismaalaste suhtes, kuna neil on lubatud teotseda ärialal samadel alustel nagu omamaalastelgi.

Kehtiva õiguskorra järgi toimub välismaalaste maksujõuetuks tunnustamine ja konkursimenetlus samadel alustel, nagu eestigi kodanikkude juures. Mingeid erandeid seadus ei tee.

e. Juriidiliste isikute maksujõuetus.

Õigussubjektidena võivad esineda nii füüsilised kui ka juriidilised isikud. Juriidilised isikud evivad oma vara, mis on lahus nende isikute varast, kes moodustavad juriidilise isiku. Seepärast on mõeldav, et maksujõuetuks saab tunnustada ka juriidilist isikut. Kaubanduslikul alal esineb ka säärraseid ühinguid, kus liikmed vastutavad kogu oma varaga seltsingu võlgade eest. Siin tekib küsimus, kas juhul, kui täisseltsing tunnustatakse maksujõuetuks, tulevad ka seltsinglased tunnustada maksu-

20. Prof. Tjutrjumov, op.cit., lk.43.

jõuetuks. Vene senat, lahendades seda küsimust, asus alul seisukohale, et täisseltsingu maksujõuetuse korral tulevad maksujõuetuks tunnustada ka täisseltsinglased. Hiljem aga väitis, et tuleb teravalt eraldada seltsingu ja seltsinglase vara. Kui täisseltsing tunnustatakse maksujõuetuks, siis sellega ei muutu maksujõuetuks veel seltsinglased[21]. Seltsinglasi võib tunnustada maksujõuetuks üksnes siis, kui seltsingu vara on likvideeritud ning seltsinglased pole puuduvaid kohustusi katnud[22]. Seda põhimõtet tuleks rakendada kõikide seltsingute suhtes.

II osa.

KONKURSSMENETLUS.

§ 2. Konkursi algatamine.

a. Kohtualluvus.

Maksujõuetuse asjad alluvad ringkonnakohtule maksujõuetu elukoha järgi. Maksujõuetusasja võib

21. Prof.Piip, op.cit.,lk-d.119,120.
22. Prof.Tjutrjumov, op.cit., lk.46,

alata ka selles ringkonnakohtus, kus võlglane viibib ajutiselt. Kuid säärasel korral on õigus nii võlglasel endal kui ka igal kreeditoril paluda, et asi viiakse üle sellesse kohtusse,kus võlglasel on alaline elukoht (TKS § 206, 1808, 207).

Kui maksuvõimetu võlgnik oli tegev ärialal mõne börsi juures või mõnes sadamalinnas, või kui tal oli kohustusi sealsete kaupmeeste vastu ja kui konkursivalitsus viibib kas seetõttu, et konkursivalitsuse liikmed ei ilmu kohale või muudel asioludel, võib võlausaldajate enamus nõuda konkurssvalitsuse üleviimist sinna, kus maksujõuetu oli tegev ärialal. Mainitud taotlusega saavad esineda 2/3 pretsensioonide kogusummast. Üleviimise korral võidakse valida uus konkurssvalitsus,mitte arvestades endisega (KKS § 451, TKS § 1400).

Asja üleviimistaotlus tuleb esitada sellele ringkonnakohtule, kuhu soovitakse konkursi üle viia. Taotluses peab üksikasjaliselt põhistama, mis motiividel seda soovitakse. Tõendina peab

juurde lisatama kohaliku börsikomitee või linnavalitsuse tunnistust, kust peab nähtuma, et võlgnik oli tõesti tegev selles linnas või börsi juures ärialal ja et tal on kohustusi sealsete kaupmeeste vastu. Pääle selle peab taotlusele lisandama andmed võlausaldaja nime, võla suuruse ja võladokumendi kohta, kes üleviimist taotlevad.

Kohus, kus konkurss avatud, saanud vastava taotluse, kontrollib andmeid ning esitab selle Riigikohtule, kes otsustab lõplikult üleviimisküsimuse (KKS § 3453). Kulud, mis üleviimisega on seondatud, kannavad need kreeditorid, kes üleviimist palusid (KKS § 454). Konkurssi ei saa üle viia ühest sadamalinnast teisse, pealinnast sadamalinna ja ümberpöördult (KKS § 455).

b. Eeldused.

Kaub.Kp.S.§ 386 alusel võidakse maksujõuetuks tunnustada ning konkurss avada ettevõtte üle, kes lunastanud mingisuguse äritunnistuse, kui ilmestub ta maksuvõimetus, s.t. kui tal pole mitte

üksnes vaba raha võlgade tasumiseks, vaid ka koguvarast ei jatku kõikide võlglaste rahuldamiseks. Võlad peavad ületama vähemalt 1500 krooni. Alla mainitud summat ei saa konkurssi avada.

Kaubandusliku maksujõuetuse eelduseks on ühelt poolt võlgade olelus, mis tingitud äritegevusest, teiselt poolt aga ülevõlastumus[23]. Äritegevuse all ei tuke mõelda mitte üksnes kaubandamist, vaid kõike seda, mida kehtiv kaubanduskord loeb äritegevuseks, nagu: tööndus, kinod, teatrid jne.

Ülevõlastumine võib ilmneda: 1) võlglase enda avaldumises kohtu ees, 2) pärijate loobumises pärandist, kui pärand on ülevõlastatud, 3) võlglase põgenemises või 4) kui objektiivsetel andmetel on selgunud, et võlglase vara passiva ületab aktiva, kui võlgade rahuldamiseks sundmüügil jääb osa võlga rahuldamata või kui kreeditorid teatavad kohtule, et võlglase varast ei jatku nende võlgade katteks (KKS § 405,406).

---

23. Prof.Piip, op.cit., lk.73.

Võlglase põgenemine pole igakord põhjuseks, et avada konkurssi. Kui võlglane põgeneb enne võla tähtpäeva ega jäta kedagi, kes võlgu korraldab, võidakse avada konkurss. Põgeneb ta aga siis, kui võlgadele on saabunud tähtpäevad, võidakse ta kohe tunnustada maksujõuetuks ning avada konkurss.

Teoorias ja seadusandlustes on lahkarvamisi selles küsimuses, kas võib ühe kreeditori olelusel võlglast tunnustada maksujõuetuks ning avada konkurssi.

Prof.Šeršenevitš leiab, et üks konkursi avamise eeldusi on mitme kreeditori olelus. Tema leiab, et konkursi sihiks on võlglase vara õiglane jaotamine kreeditoride vahel. Ühe kreeditori puhul ei saa olla ju võlglase vara jagamist. Seega puuduks konkurssmenetlusel sisu ühe kreeditori puhul. (Kurs torgovago prava 1903.a.,lk.113). Seda vaatekohta pooldab ka prof.Tjutrjumov.

Prantsuse teoreetikud pooldavad aga vaadet, et konkursi avamine on mõeldav ka ühe kreeditori

olelusel. Ka prantsuse seadusandlus asub seisukohal, et konkurssi saab avada ka ühe kreeditori puhul. Austria konkursiseadus § 66 ja Ungari konkursikord § 87 otse mainivad, et ühe kreeditori puhul ei saa konkurssi avada.

Õigemaks tuleks pidada prantsuse seaduse seisukohta. Nagu eelpool mainisime, kaasutab konkurss endaga ka rea muid effekte, mis jääksid saabumata, kui konkurssi ei avata. Konkurssmenetlus ei taotle mitte üksnes võlglase vara jagamist kreeditoride vahel, vaid siia lisandub veel rida muid sihte. Seepärast peaks lubatav olema konkurssi avada ka ühe kreeditori olelusel.

Meil kehtiva vaate järgi ei saa konkurssi avada ühe kreeditori puhul. Küll võib üks kreeditor alati maksujõuetustaotlust kohtus algatada.

c. Erikord.

Krediitasutiste ja raudteeseltsingute maksujõuetuse puhul kehtib erikord. Raudteeseltsingut võib maksujõuetuks tunnustada, kui ta kolme kuu

kestel pole õiendanud seaduslikke makse või võlanõudeid. Siin ei nõuta isegi võlasumma suurust, samuti mitte ka ülevõlastumist. Konkursi avamiseks on küllaldane mittemaksmise fakt[24].

Krediitasutisi võib maksujõuetuks tunnistada üldistel alustel, mis ettenähtud konkurssmenetluses maksujõuetuse kohta kaubanduslikul alal. Pääle selle võidakse maksujõuetustaotlust tõusetada ka veel juhtudel kui ta lõpetab maksmised. Kui krediitasutis ei suuda rahuldada kõiki maksunõudeid, mis talle esitatakse ühel tööpäeval, võidakse teda tunnustada maksujõuetuks.

Maksmised peab krediitasutis viivitamata lõpetama kõigile, kui ta ei suuda rahuldada mõnda õigustatud maksunõuet (Krediitasut.sead,§ 138) ühel äripäeval.

Maksujõuetustaotlusega võivad esineda pääle nende, mis loendab Tsiviilkohtup.Sead., ka majandusminister või likvideerimiskomisjon. Kohus võib, võttes arutusele krediitasutuse maksu-

24. Prof.Piip, op.cit., lk.74.

jõuetuse küsimuse, enne määruse tegemist maksujõuetuse kohta võtta tarvitusele vahendeid vara kaitseks. Nii võib kohus arestida summad, mis kolmandate isikute käes, asetada keelustused kinnisvaradele, arestida vallasvara jne.

Kui kohus tunnustab krediitasutise maksujõuetuks, avaldab seaduses nõuetavad kuulutused ja saadab ärakirja kohtumäärusest krediitasutiste inspektorile.

Vannutatud hooldajat kohus ei määra, vaid majandusminister määrab kolm likvidaatorit, kellest moodustatakse likvideerimisvalitsus. Kui likvideerimisvalitsus leiab, et isikute tegevuses, kes juhtisid krediitasutist, on süütunnuseid, siis teatab sellest prokurörile süüdlaste vastutusele võtmiseks.

§ 3. Konkursi avamine.

Konkursimenetluse avamisajendina on vaja kas võlglase enda, tema pärijate või võlausaldajate avaldust, et isik ei suuda omi kohustusi täita. Avaldus tuleb esitada sellele ringkonnakohtule,

mille piirkonnas asub ettevõte või elab võlglane.

Kohus saannd pädevailt isikuilt ajendi isiku maksujõuetuks tunnustamiseks, kutsub võlglase kohtuistungile seletust andma oma varalise seisundi kohta. Väljakutse võib ära jääda üksnes siis,kui võlglane on põgenenud.

Asi määratakse kuulamisele võimalikult kiiresti, kuhu kutsutakse võlglane. Kui võlglase seletustest ja asiòludest ilmneb, et ülevõlastumist pole, jätab kohus maksujõetuks tunnustamise taotluse rahuldamata. On aga tõusetatud maksujõuetuks tunnustamise taotlus mittekaubanduslikul alal ning kohus leiab, et võlglase enda või võlausaldajate palve väärib lugupidamist, jätab maksujõuetuks tunnnstamise lahtiseks ja teeb ühele kohtuliikmele ülesandeks võlglase vara üleskirjutada ja ärahinnata. Ühtlasi võtab võlglaselt allkirja, et ta kohtu loata ei lahku linnast. Kohtuliige kirjutab kohapääl ülesse võlglase vara ning esitab materjali ringkonnakohtule. Pärast seda määratakse asi kuulamisele, kuhu kutsutakse välja nii kreeditorid,

kes maksujõuetustaotlusega esinesid, kui ka võlglane ise seletusi andma.

Kohus kuulutab isiku maksujõuetuks, kui 1) materjalist, mis kogutud vara üleskirjutamisel, ilmneb, et varast ei jatku kõikide võlgade katteks, 2) kui asiosaliste seletustest nähtub, et võlglane ei suuda omi kohustusi katta, 3) kui isik ise avaldas kohtule, et ta on jäänud maksujõuetuks või 4) kui kohtule esitatud rahasummast ei jatku võlgade katteks ning võlglane ei suuda pakkuda muid tasumisviise, mis kreeditoridele vastuvõetavad.

Maksujõuetuks tunnustamisest kuulutab kohus Riigi Teatajas ja ühes eraajalehes. Ühtlasi teatab ka ringkonnakohtu prokurörile, kes selgitab maksujõuetuse põhjusi. Kaubanduslikul alal maksujõuetuks tunnustatuid tuleb kohe vahistada, kuid see ei laiene nende suhtes, keda tunnustatakse maksujõuetuks mittekaubanduslikul alal.

§ 4. Maksujõuetuks tunnustamise määrus.

Kui kohus veendub, et võlglase varaline seisund on selline, et ta ei suuda omi kohustusi katta, siis tunnnstab võlglase maksujõuetuks kohtumäärusega. Määrus kuulutatakse Riigi Teataja Lisas ja ühes loetavamas ajalehes, millega keelatakse maksujõuetu võlglase vara müük ja pantimine kõikides kohtades. Ühtlasi kutsutakse üles maksujõuetu kreeditore omi õigusi kohtule ülesandma nelja kuu kestel arvates kuulutuse ilmumisest Riigi Teatajas. Sama aja kestel peavad omad õigused üles andma kohtule isikud, kes taotlevad asjade välistamist konkursitombust. Kõik kõrvalised isikud kohustuvad sama tähtaja vältel teatama konkursivalitsusele maksujõuetu asjadest, mis on nende juures hoiul, komisjonil jne. Selle mittetäitmisel lasub neil vastutus kõikide kulude ja kahjude eest. See nõue pole maksev nende kohta, kes valdavad maksuvõimetule kuuluvat kinnisvara kinnistusraamatuisse kantud õiguse alusel (TKS § 1899 p.17).

Kui võlgnik omab kinnisvara, teatab kohus kohe konkursi avamisest vastavale kinnistusjaoskonnale, et sisendada keelustusmärkust kinnistusregistrisse (TKS § 1899 p.3). Samuti jääb aresti alla võlgniku vallasvara, välja arvatud rõivad ja muud hädavajalikud esemed, mida kasutatakse igapäevaseks elamiseks. Maksujõuetu perele antakse vajalik summa konkursimassist ülalpidamiseks. Summa määravad võlausaldajad ning kinnitab kohus.

Määrusega, millega võlglane tunnustatakse maksujõuetuks, määratakse ka vannutatud hooldaja. Hooldajalt võtab kohus vande selle üle, et ta talitab erapooletult.

Tavaliselt võtab kohus maksujõuetuks tunnustatud võlglaselt allkirja selle üle, et ta oma varast midagi pole varjanud ega varja seda ka edaspidi.

Määrus kuulutatakse avalikult kohtuistungil. Kaevata saadakse määrusele samas korras,

nagu tavalistelegi kohtumäärustele. Vene senat andis selles küsimuses kõikuvaid seisukohti. Kord luges ta maksujõuetuks tunnustamise määrust võrdseks kohtuotsusele ning lubas sellele esitada apellatsiooni 1 kuu kestel. Pärast aga asus seisukohale, et see on tavaline määrus, millele saab kaevata 2 nädala kestel erikaebe korras. Mõned seadusandlused, nagu Prantsuse, Belgia ja Itaalia lubavad esitada isegi kaja, kui kohtumäärus on tehtud võlglase puududes. Kehtiva õiguskorra järgi ei saa kunagi kaja esitada maksujõuetuks tunnustamise määrusele. Erikaebe puhul Kohtukojale ei peatu kohtumääruse rakendamine (Tjutrjumov, lk.80).

Kuigi seaduses puuduvad otsesed sätted selle kohta, kas maksujõuetuse asjades esineb ka kassatsioon, on selle küsimuse lahendanud jaatavalt nii teooria kui ka kohtupraksis[25].

25. Tjutrjumov, op.cit., lk.79,80.

§ 5. Maksujõuetuks tunnustamise tagajärjed.

Maksujõuetuks tunnustamine kaasutab endaga rida juriidilisi tagajärgi. Ühed puudutavad võlglase vara, teised maksujõuetut ennast ja kolmandad korraldavad suhteid kolmandate isikutega.

1) Materjaalsed tagajärjed.

Konkursi avamisest alates muutub kogu võlglase vara, asugu see kustahes või koosnegu millest tahes, ühiseks massiks, mida nimetatakse konkursstombuks. Valitsemine konkursstombu üle läheb vannutatud hooldajale, kelle määrab kohus vandeadvokaatide või abide hulgast. Võlglane ei saa enam teha mingisuguseid korraldusi oma vara kohta. Ka kreeditorid ei saa lahus teostada omi õigusi konkursstombu vastu. Nad peavad omad nõudmised esitama kohtule. Ainult nendel kreeditoridel ei vajatse omi nõudmisi kohtule teatada, kelle nõuded on kindlustatud avaliku hüpoteegiga, käsipandiga või kellele kuulub peetusõigus.

Kuulutuse ilmumisest alates loetakse kõikidele võlanõuetele tähtajad saabunuks: sisemaal 4 kuu, välismaal 1 aasta jooksul. Protsentide arvutamine võlgadelt lakkab konkursi avamisega.

Kreeditorid võivad ise teostada omi õigusi, kuid nad võivad neid tsedeerida ka teistele. Võlanõude üleandmine mingisuguseid muudatusi endaga ei kaasuta.

Konkursitombu juriidilise külje selgitamisel on teadlaste poolt esitatud isesuguseid seisukohti. Ühed peavad konkursstompu juriidiliseks isikuks. Nad väidavad, et see on samasugune juriidiline isik nagu päranditompki. Võlglase isik siin mõõduandev pole. Seepärast ei saa teda pidada õigussubjektiks.

Teised aga asuvad seisukohale, et siin on tegemist sihtvaraga. Konkursi avamisega jääb varaomanikuks ja õigussubjektiks ikka võlglane ise. Konkursi sihiks on ainult võlglase vara

õiglane jaotamine kreeditoride vahel. Viimatimainitud seisukohta pooldab ning põhistab prof. Tjutrjumov. Samuti peab seda õigustatuks ka prof.Piip.

2) Isiklised tagajärjed.

Konkursi avamine toob endaga kaasa maksujõuetule rea õiguste kitsendusi. Need kitsendused esinevad nii era- kui ka avalikõiguse huvide piirkonnas.

Eraõiguslikest kitsendustest tuleks mainida kõigepäält seda, et võlglane kaotab nii käsutus- kui ka kasutusõiguse oma vara suhtes konkursi avamisest alates. Samuti minetab ta protsessuaalvõime konkursimassi kuuluvate esemete suhtes. Ärialal maksujõuetuks tunnustatu vahistatakse. Nad ei või ka edaspidi avada ettevõtteid, välja arvatud õnnetujuhusline maksujõuetus.

Nagu eraõiguse piirkonnas, nii kitsene-

vad ka maksujõuetu õigused avalikõiguse alal. Maksujõuetuks tunnustatu minetab õiguse olla riigi-ja omavalitsuse teenistuses. Neid ei saa valida ega nimetada auväärsetesse ametitesse. Samuti ei saa nad pidada advokaadi, hooldaja jne.ameteid.

Kõik need kitsendused kaasuvad momendist, mil avaldatakse määrus isiku maksujõuetuks tunnnstamise üle. Mõned seadusandlused (Saksa) kaotavad kitsendavad tagajärjed konkurssmenetluse lõpetamisega, teised mitte. Kehtiva õiguse järgi püsivad kitsendused niikaua, kuni võlglane pole rahuldanud kõiki kreeditore. Mainitud kitsendused pole rakendatavad õnnetujuhulise maksujõuetuse puhul.

3) Tagajärjed kolmandate suhtes.

Tavaliselt puudutab konkurss vaid kreeditoride ja maksujõuetu deebitori vahekordi. Kuid sageli võib tekkida olukordi, kus konkurss riivab ka kolmandaid. Konkursi puhul astub avalik võim vahele, et õiglaselt korraldada kreeditoride ja maksujõuetu

vahekordi. Seepärast võib see mõjustada tehinguid ka kolmandatega.

Konkursivalitsusel on õigus kas täita leppeid ja kohustusi, mis sõlmitud maksujõuetu võlglase poolt enne konkursi avamist, või loobuda nendest. Sellised õigused on konkurssvalitsusel vaid nende kohustuste suhtes, mis pole veel täitmisele võetud.

Edasi võib konkurssvalitsus esineda hagiga kohtus, et tühistada toiminguid, mis tehtud on fraudem creditorum. See instituut on pärit Rooma õigusest, kus teda tunti actio Pauliana nime all. Meil leiduvad vastavad sätted Vene Tsiviilsead. § 1529 märkustes (Sead.Kogu X köide I osa 1914.a. väljaanne).

Vastava hagi korral tühistab kohus toimingud, mis sõlmitud võlglase poolt kolmandatega: 1) kui see on tehtud in fraudem creditorum ning kui kolmas isik oli selles teadlik, 2) tasutud toimingud, mis sõlmitud kolmandatega viimase 5 aasta kestel kuni konkursi avamiseni,

kuigi kolmas võis olla ka in bona fidei,
3) tasutud toimingud viimase aasta kestel arvates kreeditoridelt hagi esitamisest või võlglase maksujõuetuks tunnustamisest, välja arvatud kingitused, mis tehtud tavalises määras, olgugi, et võlglane pole soovinud selliste toimingutega kahju tekitada. Kui kolmandaiks, kelle suhtes palutakse toimingut tühistada, on abielupool, ülenejad ja alanejad sugulased, õed-vennad jne., siis presumeeritakse, et nad olid teadlikud, et võlglane oli toimingu sõlmimisel in mala fidei. Olid aga sellised isikud hääs usus, siis peavad nad seda tõendama.

Vara, mille ülemineku suhtes toiming tühistati, siirdub konkurssmassi. Juhul aga, kui vara pole võimalik tagasi saada, tuleb tasuda selle väärtus. Halbusklik valdur peab tasuma kogu vara väärtuse koos viljade ja muude lisamitega. Hääusklik valdur aga kohustub tagasi andma selle, kuivõrra ta rikastus toimingu tagajärjel, mis tühistati. Viljadest peab tagasi andma vaid fructus exstantes.

Kolmandad, kelle suhtes tunnustatakse tasuline toiming tühiseks, on õigustatud konkurssmassist tagasi saama häästust vaid niipalju, kui konkurssmass on selle teo toimel rikastunud. Mainitud vastutus siirdub ka kolmandatele pärijaile, kelle suhtes on toimingud tühistatud.

Kehtiva õiguskorra alusel võib konkurssvalitsus esitada hagi toimingute tühistamiseks, mis tehtud in fraudem creditorum ühe aasta kestel arvates konkursi avamisest.

Konkursivalitsusel on õigus esineda taotlusega, et tühistada toiminguid, mis võlglane on sõlminud viimase 10 päeva jooksul enne konkursi avamist. Mainitud toimingute tühistamiseks pole vaja konkurssvalitsusel esitada tõendeis selle kohta, et võlgnik või kolmas isik on in mala fidei.

§ 6. Konkurssmass.

Konkurssmassi all mõeldakse kogu võlglase vara, mille sihiks on maksujõetuks tunnustamise momendist alates rahuldada kreeditore, kes pretensioonidega on esinenud[26]. Saksa seaduse järgi loetakse konkurssmassiks vaid see võlglase vara, mis tal oli maksujõetuks tunnustamise momendil[27]. Meil kehtiva seaduse järgi kuulub konkurssmassi kogu võlglase vara, nii olevane kui ka tulevane. Konkursstomp koosneb: 1) varast, mis BES alusel kuulub võlglase omandisse, välja arvatud see, mis sama seaduse alusel ei kuulu konkurssmassi, asjad, mida TKS alusel ei saa arestida, nagu: igapäevases tarbimises olevad riided, köögi-ja sööginõud, pesu, voodid, voodiriided, majas olev toidu- ja kütteainete tagavara ühe kuu eest, perekondlikud dokumendid, välja arvatud väärtpaberid, vormirõivas ametnikel, asjad,mis vajalikud võlglasele igapäevaseks tegevuseks kas

26. Võrdle Šeršenevitš, op.cit., lk.455.
27. Tjutrjumov, op.cit., lk.178.

teenistuse, käsitöö või tööstuse alal mitte üle 500 krooni, ja taludes vajalik inventaar (TKS §§ 973 ja 1842). Edasi kuulub konkursstompu: 1) vara, mis tuleb tagasi võlglasele tühistatavate toimingute tagajärjel, ja 2) mis langeb võlglasele tasuta maksujõuetusmenetluse kestel. Kõik see kuulub konkurssmassi.

Teiselt poolt aga tuleb konkurssmassist kas välistada või eraldada teatud esemed.

Välistamisele kuuluvad võõrad asjad, millele pole maksujõuetul omandiõigust. Siia kuuluvad esemed, mis olid antud maksujõuetule hoiuks, komisjonile jne. Edasi tuleb massist välistada vara, mis kuulub maksujõuetu naisele, lastele ja ka teistele isikutele (TKS § 1899 lisa p.20). Konkurssvalitsus peab mainitud esemed ise välistama. Kuid kui ta seda ei tee, tuleb esitada vastav hagi. Peaks aga osutuma, et neid esemeid, mille välistamist taotletakse, konkurssmassis pole, siis on välistajal õigus: 1) nõuda,

et talle antakse üle rahasaamise õigus, kui asjade eest pole veel tasutud või on osa tasumata, 2) kui summad tasutud pärast konkursi avamist ning nad läinud konkurssmassi, nõuda mainitud summade välistamist ja 3) kui välistamisele kuuluvate esemete eest oli tasutud võlglasele endale enne konkursi avamist, siis taotleda, et tal lubataks konkursist osa võtta konkursis kreeditorina üldalustel (TKS lisa p.21).

Eraldamise all mõtleme erilist korda teatud kreeditoride rahuldamiseks väljaspool tavalist konkursikorda. Neid nn.erikreeditore rahuldatakse eelisseisukorras teatud võlglase varast. Nad ei võistle teiste kreeditoridega, vaid nende pretensioonid asuvad väljaspool konkursikorda.

TKS § 1899 lisa p.22 alusel kuuluvad eraldamisele: 1) pantõigused, mis kantud kinnistusraamatuisse, 2) nõuded, mis kindlustatud käsipandiga, 3) nõuded, mille suhtes tsiviilseaduste alusel on pandikspidamisõigus (BES § 3387)

või peetusõigus - ius retentionis (BES §§ 3381 jt.), 4) nõuded, mis kaubanduslikkude tavade alusel on tagatatud pantõigusega, nagu: komisjonääride, ekspertide, veoäriomanikkude nõuded nende kätte usaldatud kauba kohta, samuti nõuded, mis tingitud laeva või laadungi päästmisest, päästetud vara hoidmisest - päästetud või säilitatud vara suhtes. 5) Nõuded, mis üle läinud võlglasele kui pärijale päranditombu kreeditoride ja legataride suhtes.

Nõuded, mis kindlustatud p.1-4 mainitud viisil, kuuluvad rahuldamisele eraldamiskorras vaid siis, kui ese on kreeditori valduses. Hüpoteegi-kreeditori suhtes mainitud nõue kehtiv ei saa olla (TKS § 1899 lisa p.23).

Konkurssvalitsusel on õigus paluda kohut, et see määraks tähtaja esemete müügiks, mille suhtes kehtib eraldusõigus (TKS § 1899 lisa p.24).

Kuni konkurssmassi jaotamiseni kreeditoride vahel kuuluvad konkursstombust tasumisele järgnevad kohustused: 1) avalikud maksud kon-

kursi kestel, nii era kui ka avalikud naturaalkoormused (BES §§ 1307,1320,1321); 2) võlad, mis tekkinud toimingute tagajärjel, mis sõlmitud konkursvalitsuse poolt, kohustused, mis küll sõlmitud võlglase enda poolt enne konkursi avamist, kuid konkurssvalitsuse poolt täitmisele võetud, 3) kulud, mis seondatud konkursiga, 4) tasu vannutatud hooldajale, ja 5) ülalpidamine võlglasele endale või ta pereliigetele (TKS § 1899 lisa p.25).

Konkurssvalitsus peab maksujõuetu vara aktiva kõrval selgitama ka passiva. Passiva all mõtleme nõuete hulka, mis suunatud võlglase varale, et saada rahuldust.

Endine Vene Kaubandusliku Kohtupidamise seadus käskis võlgu liigitada kolmeks: Esimesse kuulusid vastuvaidlematud võlad, mis rajanesid kindlatel ning ümberlükkamatutel dokumentidel. Siia kuulusid nõuded protestitud vekslite järgi, tasumata maksud, õiendamata ostuhind krepostee-

rimata kinnisvarade korral jne.

Teise liiki kuuluvad nõuded, mis vajasid veel selgitamist, nagu protestimata vekslid jne.

Kolmanda grupi moodustasid nõuded, mis põhinesid maksvusetuil dokumentidel, nagu aegunud jne.kohustused.

Meil kehtiva konkursskorra järgi pole vaja nõudeid liigitada. Nõuete saabudes tulevad nad sisse kanda nöörraamatusse. Sissekandmisel peab ära märgitama nõude alus, nõudesumma ja kas kreeditor nõuab täielist või proportsionaalset rahuldamist. Nõuded kantakse raamatusse kronoloogilises järjekorras. Iga sissekanne tuleb kinnitada konkurssvalitsuse allkirja ja pitsatiga.

Asjaosalistel on õigus nõuda, et raamatuid esitataks neile tutvumiseks.

Nagu eelpool mainisin, peavad kõik kreeditorid omad nõuded üles andma. Sundülesandmisest konkursskorras on vabastatud: 1) nõuded, mis suunatud asjade välistamisele (lisa p.20),

2) nõuded, mis taotlevad rahulduse saamist eraldusõiguse alusel (lisa p.22), 3) nõuded, mis tekkinud konkurssmassist (lisa p.25) ja 4) kõik pretensioonid nende summade suhtes,mis kuuluvad kompensatsiooniks[28].

Pärast aktiva selgitamist asutakse võlgu sisse nõudma. Sissenõudmisel võidakse kasutada ka tasendust ehk kompensatsiooni. Kompemsatsiooni rakendamisel tuleb käituda üldiselt BES §§ 3545-3558 reeglite järgi selle erandiga, et võidakse tasendada ka selliseid nõudeid,mille objektiks pole raha, ja ka selliseid, mille tähtaeg või tingimus pole veel saabunud (TKS § 1899 lisa p.16). Tasendada pole lubatud neid nõudeid, mis omandatud pärast maksujõuetuks kuulutamist.

Kreeditorid kohustuvad omad nõuded kohtule üles andma: sisemaal 4 kuu, välismaal 1 aasta kestel. Mõned seadusandlused tunnevad siin palju

---

28. Tjutrjumov, op.cit., lk.205.

lühemaid tähtaegu. Saksas kõigub see 3 nädali ja 1 kuu vahel, Itaalias ei või ülesandmistähtaeg pikem olla kui 1 kuu jne.

Tekib küsimus, millist mõju avaldab võlanõudele see, kui kreeditor ei anna nõuet üles üldse või hilineb, s.o. esitab pärast tähtaja möödumist. Kas kustutab see võlanõude ning võtab kreeditorilt võimaluse selle järgi rahuldust saada?

Eelpool mainisin, et konkurssmenetluse sihiks on vaid maksujõuetu vara õiglane jaotamine kreeditoride vahel. Seepärast ei saa konkursi avamisega tekkida ega lõppeda mingisuguseid õigussuhteid võlglase ja kolmandate isikute vahel. Võlanõuete ülesandmisel on ainult see juriidiline effekt, et selle kaudu määratakse kindlaks kreeditorid, kelle vahel kuulub võlglase varast saadud summa jaotamisele. Seepärast kaasub mitteülesandmisega vaid see pahe, et kreeditor, kes oma nõudeid pole õigeaegselt avaldanud, ei saa konkureerida summade jagamisel nen-

dega, kes oma pretensioonidega on esinenud õigeaegselt.

Kreeditor, kes oma nõuet pole üldse esitanud või on sellega hilinenud, võib ka konkursstombust rahuldust saada, kui kõik kreeditorid on rahuldatud ning võlglase varast jatkub selleks. Kõik maksujõuetu kreeditorid,kes pole saanud täit rahuldust, võivad nõuetega esineda ka hiljem, kui võlglasel tekib vara. Selliseid taotlusi saab esitada üldaegumise piires.

Nii ei kustu selle toimel kreeditori nõudlusõigus, kui ta seda ei anna üles õigeaegselt. See võtab võimaluse vaid konkureerimiseks teiste kreeditoridega konkursstombu realiseerimisest saadud summade jagamisel.

Nõuete tunnustamine.

Kui möödub tähtaeg nõuete ülesandmiseks, kutsutakse kokku kreeditoride üldkoosolek avaldatud pretensioonide läbi vaatamiseks. Koosolek

tuleb kokkukutsuda hiljemalt kahe nädala jooksul arvates tähtpäevast, mil lõppes nõuete avaldamise tähtaeg. Koosolekule kohustub ilmuma ka võlglane. Ta on kohustatud seletusi andma kreeditoridele kõikides küsimustes, mis kreeditore võiks huvitada. Kui jääb mõni kreeditor ilmumata, ei takista see koosolekut.

Kreeditoride koosolek vaatab esitatud nõuded läbi ning avaldab oma seisukoha nende tunnustamise või mittetunnustamise üle. Kõik nõuded loetakse tunnustatuks, kui nende vastu ei ole vaielnud ei konkurssvalitsus ega keegi kreeditoridest.

Kõik ülesantud summad vaatab konkurssvalitsus läbi üksikult ja võtab seisukoha nii summa kui ka liigi suhtes (§ 1899 lisa p.29). Pärast pretensioonide kontrolli teeb koosoleku juhataja nöörraamatusse märkmed ning koostab nende põhjal nimekirja, kus märgitakse kreeditori nimi, summa ja järk, milles nõue kuulub

Ex bibl. ESÜV. Tart.

rahuldamisele. Sellele nimekirjale kirjutab alla konkurssvalitsus ja kreeditorid, kes viibivad koosolekul. Nimekirja põhjal toimub hiljem konkurssmassi varade jaotus.

Kui kreeditorid või konkurssvalitsus ei vaidle pretensioonide vastu, loetakse need tunnustatuks. Peaks aga vaidlus tekkima selliste nõudmiste suhtes, mis põhinevad seadusjõustunud kohtuotsustel, protestitud vekslitel, avalikkudel dokumentidel või kaubaraamatuil, mis peetud seaduspäraselt, tuleb vaidlus lahendada hagikorras kohtus. Hagi tuleb esitada kolme kuu kestel, arvates päevast, mil toimus nõudmiste tunnustamine (lisa p.31).

Nimekiri, mis koostatud kreeditoride koosolekul ning alla kirjutatud, on kohuslik kreeditoridele. Sellele kaebusi esitada pole lubatud (lisa p.32).

§ 7. Konkurssmenetluse organid.

Konkurssmenetlus algab kohtumäärusega, millega isik tunnustatakse maksujõuetuks. Võlglase maksujõuetuks tunnustamisest alates kõrvaldatakse ta varavalitsemisest ning see siirdub konkurssorganeile. Konkurssmenetluses on tähtsamaks organiks ringkonnakohus. Prantsusmaal, Belgias ja Austrias sooritub konkurss vaid kaubanduskohtuis. Kuna meil neid pole, seepärast kuuluvad konkursiasjad tavalisele tsiviilkohtule. Ringkonnakohus on organiks, mis avab konkursi, kuulutab isiku maksujõuetuks, määrab konkursstombule vannutatud hooldaja, valvab hooldaja tegevuse üle, jälgib konkurssmenetluse käiku ja lahendab kõik küsimused, mis kerkivad konkurssmenetluse vältel.

Konkurssvalitsuse poolt koostatud aruanded kuuluvad kohtu kinnitamisele. Kinnitamisest alates muutuvad need obligatoorseteks isikutele, kelle kohta aruanded käivad.

Endise korra järgi määras tsiviilkohus ära maksujõuetuse loomujoone. Kehtiva kriminaalseaduse järgi kuulub maksujõuetu võlglase karistamine ja maksujõuetuse loomu määratlemine vaid kriminaalkohtu pädevusse.

Pärast võlglase vara jaotamist lõpetab ringkonnakohus määrusega konkursi toimetuse ja vabastab konkurssvalitsuse oma kohustustest. Samuti vabastab ta võlglase vahi alt, kui see polnud juba varem vabastatud (Kr.Kp.S.§ 532).

Vannutatud hooldaja on konkurssmenetluse ajalises järgnevuses teine organ. Hooldaja ülesandeks on eelkõige maksujõuetuks tunnustatud vara hooldusele võtmine.

Pärast määramist peab vannutatud hooldaja asuma kohe võlglase varavalduse ülevõtmisele ning selle hooldamisele. Tema ülesandeks on koostada konkursstombu aktiva ja passiva.

Kui hooldaja on selgitanud konkursstombu vara seisundi, siis kutsub ta kokku kõik selgi-

tatud võlausaldajad. Hooldaja tegevuse ja tegevusetuse peale võidakse kaevata ringkonnakohtule.

Tavaliselt määratakse konkursstombule üks hooldaja, kuid kui tegemist on ulatusliku või keeruka maksujõuetusega, võidakse määrata ka kaks hooldajat. Teiselt poolt võib ühe hooldaja kätte koondada mitu maksujõuetusasja, kui need on väikesed ega nõua suurt tööd.

Kehtiv seadus ei luba hooldajateks määrata maksujõuetu sugulasi ega ka lähedaid omakseid.

Kreeditoride üldkoosolek on konkurssmenetluse kõrgemaks organiks. Tema juriidilise loomu kohta on erinevaid seisukohti. Prof.Tjutrjumov ja Šeršenevitš sarnastavad teda kohtuorganiga, teised loevad aga kreeditoride ja võlglase esindajaks. Ka seadusandlused käsitavad seda küsimust erinevalt.

Esimese koosoleku kutsub kokku vannutatud hooldaja hiljemalt kolme päeva kestel pärast

võlglase maksujõuetuks tunnustamist, et teada saada umbkaudselt võlgade suurust ja üleskirjutada võlglase vara.

Hooldaja võtab kreeditoride juuresolekul võlglaselt allkirja, millega viimane kinnitab, et ta oma varast pole midagi peitnud, ning annab kogu vara konkursstompu. Allkirjas mainitakse ka seda, et vara varjamise korral, kui see selgub, järgneb karistus. Kui võlglane pole teadlik oma vara suuruse või asukoha suhtes, võidakse andmeid koguda majateenijate, ärikaastööliste jt.kaudu. Ka nendelt saadud andmed peavad vastama tõele.

Pärast allkirja võtmist selgitab hooldaja kreeditoride juuresolekul maksujõuetu vara ning kohtupristavi osavõtul hinnatakse vara ära, kantakse nimekirja, mille järgi hooldaja võtab selle enda hooldusse.

Järgmise kreeditoride üldkoosolekuku kutsub hooldaja kokku, et valida konkurssvalitsust.

Võlasumma enamus valib konkurssvalitsuse

esimehe ja kaks või enam liiget. Neid võib valida kas võlausaldajate eneste või ka kolmandate isikute hulgast. Kui kahe nädala kestel, arvates esimesest koosolekust, ei suudeta valitsust moodustada, määrab ringkonnakohus nii esimehe kui ka liikmed võlausaldajate hulgast. Esimeheks võib valida ka vannutatud hooldajat.

Konkurssvalitsus kutsub kokku kreeditoride üldkoosoleku kahe nädala kestel arvates ajast, mil lõppes tähtaeg pretensioonide esitamiseks. Koosoleku ülesandeks on avaldatud nõuete läbivaatamine, nagu eelpool käsitletud. Koosolekust kohustub osa võtma ka võlglane ise, kes peab andma seletusi küsimuste kohta, mis kreeditore huvitab. Konkurssvalitsuse lõppsihiks on võlglase vara jaotamine kreeditoride vahel[29]. Ta selgitab võlglase vara aktiva ja passiva, välistab ja eraldab asjad. Vastavalt selgunud olukorrale koostab ettepaneku kreeditoride rahuldamiseks.

29. Tjutrjumov, op.cit., lk.158.

Olles mainitud ülesanded sooritanud, kutsub konkurssvalitsus kokku kreeditoride üldkoosoleku, et teha lõplikke korraldusi. Koosolekust võtavad osa hääleõigusega nii need võlausaldajad, kelle pretensioonid on tunnustatud, samuti ka need, kelle nõudmiste vastu vaieldakse, kuid on kohtus lahendamata.

Kreeditoride üldkoosolek vaatab läbi konkurssvalitsuse poolt esitatud rahuldamiskava, nimekirja võlglase aktiva ja passiva kohta ja aruande. Häälteenamusega võidakse teha neis parandusi. Pärast läbivaatamist kinnitab koosolek mainitud materjalid. Ühtlasi võtab koosolek seisukoha ka realiseerimata vara likvideerimise kohta. Koosolekul vastuvõetud otsused peab täitma konkurssvalitsus. Kui ülesandeid on vähe, võidakse nende sooritamine panna vaid ühele kuraatorile.

Enne Kriminaalseadustiku kehtivust otsustas kreeditoride üldkoosolek ka maksujõuetuse iseloomu, lugedes seda kas kuritahtlikuks, ette-

vaatamatuks või õnnetujuhuliseks. Praegu kuulub selle küsimuse otsustamine kohtu pädevusse.

Kui konkurssvalitsus on viimased koosolekuotsused sooritanud, koostab lõpparuande ja esitab selle kinnitamiseks ringkonnakohtule.

Konkurssvalitsuse valib kreeditoride üldkoosolek. Tema päämiseks ülesandeks on võlglase vara valitsemine, likvideerimine ja summade jagamine kreeditoride vahel. Konkurssvalitsus valitakse meil kehtiva korra järgi ainult kohturuumides.

Valitsus koosneb esimehest ja liikmeist. Liikmeid valitakse kas kaks või enam. Nii esimees kui ka liikmed valitakse häälteenamusega. Iga kreeditori hääl on proportsionaalne ta võlasummale. Kui pretensioonidega esinevad riigi-ja omavalitsusasutised, siis võtavad need koosolekust osa üldalustel.

Konkurssvalitsuse moodustab koosolek kas kreeditoride hulgast või väljaspool seisvate isi-

kute hulgast, kui kreeditoride keskelt ei leidu sobivaid isikuid. Maksujõuetu sugulasi pole lubatud valida konkurssvalitsusse. Vannutatud hooldajat võidakse valida nii konkurssvalitsuse esimeheks kui ka liikmeks.

Kui kahe nädala kestel, arvates esimesest üldkoosolekust, ei suudeta valitsust moodustada, siis määrab ringkonnakohus ise nii konkurssvalitsuse esimehe kui ka liikmed kreeditoride hulgast, kes asuvad kohapeal.

Konkurssvalitsus oma juriidiliselt loomult on kohtu organ. Ta evib oma tegevuses iseseisvust. Kuigi mõned õpetlased väidavad, et konkurssvalitsus on vaid kreeditoride ja deebitori esindaja, ei saa sellega nõustuda. Esindaja teotseb esindatava nimel ja näpunäidete kohaselt. Konkurssvalitsus teotseb ja talitab omal nimel, evides omis toiminguis iseseisvust. Ka omab ta pitsati ning ametkonna. Seega tuleb konkurssvalitsust lugeda kohtuorganiks, mis allub ringkonnakohtule.

Esimehe ülesandeks on valitsuse tegevuse juhtimine ja konkurssasjade korraldamine. Ta kutsub kokku konkurssvalitsuse koosoleku, määrab kindlaks päevakorra, kokkutulekuaja jms.

Küsimusi otsustab konkurssvalitsus häälteenamusega. Juhul, kui hääled langevad pooleks, on otsustav esimehe hääl.

Konkurssvalitsuse pädevusse kuulub: 1) maksujõuetu vara aktiva ja passiva lõplik selgitamine, 2) konkursstompu kuuluva vara valitsemine, 3) uue himdamise korraldamine, kui see osutub vajalikuks, et määrata kindlaks maksujõuetu varalist seisundit, 4) üldise aruande koostamine ning ettepaneku tegemine kreeditoride rahuldamiseks (Kaub.Kp.S.§ 548).

Järelvalvet konkurssvalitsuse tegevuse üle teostab ringkonnakohus. Kohtul on õigus igal ajal kontrollida konkurssvalitsuse tegevust. Ta võib nõuda konkurssvalitsuselt aruandeid tegevuse üle. Väärnähete korral võib kohus karistada liikmeid, võttes ära kuni poole nendele määratud tasust.

Suuremate väärnähete korral võidakse anda neid ka kohtu alla.

Et kontrollida konkurssvalitsuse tegevust, selleks antakse valitsusele kaks nöörraamatut. Ühte tuleb sidendada kõik dokumendid, teise sissetulevad ja väljaminevad summad. Iga aasta lõpul peab konkurssvalitsus raamatud esitama kohtule, kes teostab nende kaudu kontrolli konkurssvalitsuse tegevuse üle.

Kui konkurssvalitsus pole oma ülesannet lõpetanud 1½ aasta kestel, võib kohus nõuda seletust viivituse üle. Ühtlasi võib ära määrata tähtaja konkurssmenetluse lõpuleviimiseks.

§ 8. Kreeditoride rahuldamine.

Konkurssmenetluse ülesandeks on võlglase vara õiglane jaotamine kreeditoride vahel. Konkurssvalitsus selgitab maksujõuetu vara aktiva ja passiva, realiseerib selle vara ning saabunud summa jaotatakse ära kreeditoride vahel.

Enne kui asuda summa jaotamisele kreeditoride vahel, tuleb sellest tasuda:

1) konkursimenetluse kestel tekkinud maksud, era-ja avalikud reaalkoormused, 2) kohustused, mis tekkinud konkursivalitsuse enda toimingutest, kohustused, mis küll sõlmitud võlglase poolt, kuid konkurssvalitsus võtnud need täitmisele, samuti rahasummad, mis nõutakse konkursitombus mitteleiduvate asjade eest, 3) kulud, mis tingitud konkursimenetlusest, 4) tasud vannutatud hooldajale ja konkursivalitsuse liikmetele, 5) kulud maksujõuetu ja ta pereliigete ülalpidamiseks (TKS § 1899 lisa p.25).

Kui võlglase varast ei jatku kõikide eelloendatud kulude katteks, siis rahuldatakse nad ülaltoodud järjekorras.

Ülejäänud konkursitombu summa kuulub jaotamisele kreeditoride vahel. Endine vene seadus jagas võlad nelja liiki: 1) võlad, mis rahuldati täielikult, 2) mis proportsionaalselt, 3) kaht-

lased ja 4) rahuldamatud võlad. Kehtiva korra järgi liiginevad võlad kaheks: 1) ühed, mis rahuldatakse tervelt, ja 2) mis rahuldatakse proportsionaalselt.

Esimesse liiki kuuluvad:

1) maksujõuetu võlglase matusekulud; 2) võlglase ravikulud aasta kestel enne surma;

3) viimase aasta jooksul enne konkursi avamist maksmatajäänud töötasud majateenijatele ja töölistele, tööliste haiguste ja õnnetujuhtude vastu kindlustamismaksud, kahjutasunõuded vabriku- ja mäetööstusettevõtte töölistele, mis tingitud õnnetusjuhtudest; 4) riigi-ja omavalitsusmaksud viimase kolme aasta eest enne konkursi avamist, ja reaalkoormused sama ajavahemiku eest; 5) kulud, mis tehtud võlglase varale administratiivasutiste poolt avaliku julgeoleku või tervishoiu kaitseks; 6) õiendamata era-reaalkoormatised (BES §§ 1306, 1320) viimase kolme aasta eest enne konkursi avamist; 7)toitainetearve 4 viimase kuu eest, mis ära tarvitatud võlglase ko-

duses majapidamises; 8) tasu börsimaaklereile viimase aasta eest enne konkursi avamist; 9) Liivimaa linnades maksujõuetu lese hommikukink, kui lesk on täitnud BES § 1821 mainitud nõuded; 10) maksujõuetu võlglase eestkoste või hoolduse all olevate isikute, võlglase allealiste laste ja kohtades, kus ei kehti abielupoolte vahel varaühisuse süsteem, ka abikaasa taotlused vara suhtes, mis olid maksujõuetu valitsemisel ja mis ei kuulu välistamisele. Kui konkursitombust ei jatku selles punktis mainitud taotluste täieliseks rahuldamiseks, siis rahuldatakse need proportsionaalselt; 11) tööstustööliste, teenijate ja nende perekondade nõuded, mis põhinevad õnnetusjuhtumite puhul maksetavatele tasudele (TKS § 1899 lisa p.36).

Kõik ülejäänud pretensioonid kuuluvad teisse kategooriasse, mis tulevad rahuldamisele proportsionaalselt (lisa p.37). Ühistel alustel peavõlaga rahuldatakse kõik lisakohustused, mis tingitud peavõlast, väljaarvatud: 1) protsendid

konkursi avamisest alates, 2) üksikute võlausaldajate kulud, mis tingitud konkursist osavõtu tõttu, 3) trahvitud ja viivitusrahad,mis rahuldatakse pärast teise liigi võlgade rahuldamist (lisa p.38).

Võlausaldajad, kes pole üldse esitanud konkursstoimetusse omi nõudeid, samuti ka need, kes ei saa konkursstombust täit rahuldust, ei mine ta õigusi suunata nõudmisi võlglase varale, kui see peaks edaspidi tekkima. Kreeditorid,kes pole saanud täit rahuldust, võivad edaspidi hageda, kui võlglasel tekib vara.

§ 9. Välismaine konkurssmenetlus.

Sageli omab maksujõuetu varasid mitmes riigis korraga. Kui selline isik jääb maksujõuetuks, siis tekib küsimus, kas konkürss haarab ka neid võlglase varasid, mis asuvad välismaal.

Rahvusvahelises elus kehtiva põhimõtte järgi ei saa ühe riigi protsessinormid olla obligatoorsed teises riigis. Ühegi riigi kohus

pole kohustatud toimima teise riigi kohtupidamiskorra kohaselt. Isegi kohtuotsusi, mis tehtud ühes riigis, ei täida teine ilma et vaataks selle läbi, kas ta vastab sooritusriigi seadustele.

Konkurssmenetlus on protsessuaalne õigussuhe, mis tuleb lahendada protsessinormide kohaselt. Seepärast ei saa nõuda, et juhul, kui ühes riigis avatakse konkurss, peaks see haarama ka võlglase vara, mis asub teises riigis.

Et sarnane olukord võib tekitada ülekohut, seepärast on mõned riigid sõlminud kokkuleppeid, mille alusel konkurssmenetlus, mis avatud ühel maal, leiab rakendamist ka teisel. Sääraseid leppeid on sõlminud Prantsusmaa Itaaliaga, Šveitsiga jne.

Meil sellelaadilisi leppeid pole sõlmitud. Isegi ka mitte Läti ja Leeduga, kelle vahel kehtib küll konventsioon, mille alusel mainitud riigid rakendavad vastastikku tsiviilkohtu ot-

suseid,ilma et oleks vaja teha eksekvatuuri.

Nende maade konkurssmenetlus, kes pole sõlminud vastavaid leppeid, ei laiu võlglase varale, mis asub teises riigis. Kui soovitakse nõudeid suunata ka sellele varale, tuleb võlglane tunnustada maksujõuetuks selles riigis,kus asub ta vara, vastavalt selle riigi seadustele.

--ooOoo--